

GILVALUPIIDNA

(*Lupinus polyphyllus*)

Gilvalupiidna lea eret Davvi-Amerihkás ja 1800-logus dat buktojuvvui Davviriikkaide gilvgárdešaddun. Dán áigge gilvalupiidna lea leavvan olles Supmii, Ruttii ja Norgii earret davimus Sápmái. Šlájda lea vahátlaš vierisšládja, daningo dat váldá originála šattodaga eallinbirrašiid, dego niittuid ja geaidnoravddaid. Gilvalupiidna váikkuha vahátlaččat mánggaid divrriid, dego beaivelottiid, goppáid ja gotkkaid populašuvnnaide.

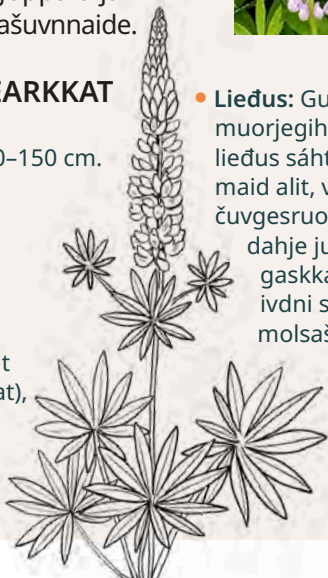
© JOUKO RIKKINEN
© KEVIN SCHAFER / WWF

1. DOVDOMEARKKAT

- **Guhkkodat:** 50–150 cm.

- **Nadđa:** Dávjjimusat eai suorit.

- **Lasttat:** Suorpmalasttat (9–15-suorpmat), guhkolaš (geahča gova).

- **Lieđus:** Guhkes, muorjegihpu lágan lieđus sáhtta leat maid alit, violeahтта, čuvgesruoksat, vielgat dahje juoga dáid gaskkas. Liđđosa ivdni sáhtta molsašuddat maddái seammaidivvidas.

ALASKALUPIIDNA

(*Lupinus nootkatensis*)

Alaskalupiinna lea olmmoš buktán Davvi-Amerihkás Eurohpái čiknašaddun. Dat loaktá čoska áimmus buorebut go lagaš fuolkkis gilvalupiidna, ja dat áitá čalbmosit leavvat davveguovlluide, mat leat doaisttáži seastašuvvan lupiinnain. Islánndas alaskalupiinna leat gilván jahkelogiid eananbuoridanšaddun, ja dán áigge dat leavvá vuolleatnamiin beaktilit. Šlájda lea vahátlaš vierisšládja, daningo dat váldá originála šlájaid eallinbirrašiid, dego johgáttiid ja geaidnoravddaid.

© KEVIN SCHAFER / WWF

1. DOVDOMEARKKAT

- **Guhkkodat:** 50–120 cm.

- **Nadđa:** Dávjjimusat suorit.

- **Lasttat:** Suorpmalasttat (6–8-suorpmat), šiervves ja dulpás lasttat (geahča gova). Lasttain leat vulobealde guolggat.

- **Lieđus:** Lieđus lea muorjegihpu lágan ja viehka guhkki. Lieđit leat dávjá alihat, hárve vielgadat.

© KATTI KINNUNEN / WWF

Čuoggát 2–5 gieđahallet goappáge šlájja

2. LEAVVAN

- **Lieđđunáigi:** Geassemánus borgemánui.
- **Siepmanat:** Láddet loahpagease/álgočavčča. Coahkiheaddji bađvvit gilvet olu siepmanniid lagasbirrašiid.
- **Leavvanvuogit:** Siepmanniiguin ja vegetatiivvalaččat ruohttasiiguin. Siepmanat levvet biekká, ealliid, johtolaga ja eanansirdimiid mielde.
- **Dábálaš šaddanbáikkitt:** Geaidnoguorat ja johgáttit, niittut, rássegiettit, goikkis beahceguolbanat, rođut. Šlájat bastet leavvat maddái goikkis šaddanbáikkiide, main leat unnán bibmosat.

3. CAGGANVUOGIT

- **Áigi:** Cagganbarggu ferte álggahit ovdal go siepmanat láddet dahjege ovdal loahppageasi dahje álgočavčča. Unna šaddodagaid lea álki jávkadit hilskemiin šattuid ovttá hávális nu árrat go vejolaš, manjimustá lieđđunáigodagas, geasse-borgemánus.
- **Roggan oktan ruohttasiiguin:** Beaktiomas vuohki. Heive erenomážit uhca čuozáhagaide.
- **Láddjen:** Viiddes šaddodagain láddjen lea buorre molsašaktu. Láddjen ferte dahkkojuvvot ovdal go siepmanat láddet ja dan ferte dahkat ođđasit 2–4 gearde šaddanáigodagas.
- **Liđđosiid čoaggin:** Eastada ođđa siepmanniid buvttadeami. Vuosttašveahki eastadan dihtii leavvama.
- **Joatkkadoaimmat:** Cagganbarggu ferte gearduhuvvot mánggii šaddanáigodagas ja dan ferte joatkit maid čuovvovaš jagiid.

4. ŠADDOBÁZAHUSA JÁVKADEAPMI

- **Ovdal go siepmanat láddet:** Go cagganbarggu čađahuvo rievttis áigge ovdal go siepmangoađit láddet, šaddobázahusa sáhtta čohkket lánaide ja guođit eanaluvvat.
- **Materiála, mas leat siepmanat:** Ferte jávkaduvvot fuolalaččat. Čohkkejuvvo guovttegeardásaš plástteteškii ja jávkaduvvo boaldima oktavuodas seahkebázahusain.
- **Báikkálaš rávvagat:** Sihkkarastte iežat ássanbáikegotti vierisšládjabázahusa gieđahallanrávvagiid gielddas dahje bázahusguovddážiis.

5. DÁRBBAŠLAŠ REAIDDUT

- **Dálkki mielde olgobiktasat, gummestevvelat ja buorit bargogistát**
- **Láddjenreaidut:** Duorgočuohtan dahje liššá šaddodagaid jávkadeami várás.
- **Hilskenbargoreaidut:** Čuggengoavu ja/dahje billešattuid jávkadeaddji roggan dihtii šattuid oktan ruohttasiiguin.
- **Bázahusseahkat:** Siepmanmateriála jávkadeami várás.

